Ohlédnutí za uplynulými padesáti ročníky……

Zdeněk Vostatek

Na počátku tohoto vzpomínání na Aktivy galvanizérů musím konstatovat, že tyto akce navštěvuji s malými přestávkami "až" od 3. ročníku. Ovšem z vyprávění spolupracovníků, kteří se předešlých dvou zúčastnili, a legend, které se dodnes tradují mezi pamětníky, si mohu docela dobře představit průběh.

Hlavní pořadatel - Dům kultury odborů Jihlava (DKO) - tak založil tradici, která bez přestávky trvá dodnes a pevně věřím, že bude pokračovat i nadále v této nastoupené cestě.
V letech, kdy se realizovaly první ročníky aktivu, bylo politické klima uvolněnější, a tak na rozdíl od let následných, byli mimo odborníků z celého Československa zváni i zástupci zahraničních firem, kteří informovali o svých nových technologiích a procesech. Bohužel, tento trend se však poměrně brzo změnil a zahraniční účastníci se nesměli aktivu zúčastňovat.
Již od počátku se však dodržovalo pravidlo, že jako posluchači i přednášející byli nejen pracovníci z výzkumných ústavů a odborných firem, ale i pracovníci ze závodů. A byli to nejen technologové a ostatní technici, ale galvanizéři "přímo" od van. Při svých kontaktech a rozhovorech s tehdejšími zahraničními partnery, jsem vždy slyšel v jejich otázkách a názorech v určitém slova smyslu "závist" k této skladbě účastníků. Tento zvyk všestranné skladby účastníků a přednášejících se udržoval po celá léta a já doufám, že se k této tradici zase navrátíme ve větší míře, než tomu nyní je. Je mi jasné, že moderní technologie tradiční práci u van vytlačily na okraj zájmu, ale přesto bych rád slyšel přednášky o problémech pracovníků z moderních a novými technologiemi vybavených galvanizoven. Je běžné a pochopitelné, že si v současné době firmy snaží zachovat své „know-how“, ale vždyť jenom sdílení situací, vzájemná konfrontace problémů a jejich řešení, pomáhá celému oboru povrchových úprav.

Na začátku sedmdesátých let bylo zavedeno nepsané pravidlo, že hlavním pořadatelem bude Dům odborů, který zajistí organizační část akce konference, a programovou náplň jednotlivých ročníků budou střídavě zajišťovat a garantovat tři hlavní pořadatelé: Státní výzkumný ústav ochrany materiálu (SVUOM) Praha, Kovofiniš Ledeč nad Sázavou a VCHZ Synthesia, závod Uhříněves (který se v roce 1974 změnil na Barvy a laky, závod Uhříněves a v roce 1990 na Pragochemu Uhříněves).

Od 70. let se velmi rychle začaly prosazovat procesy, které byly bezkyanidové, a především lázně pro nejrozšířenější technologii, kterou bylo závěsové a hromadné zinkování. Odborné přednášky v té době kladly velký důraz právě na skutečnost, že odstraněním kyanidů se budou moci tyto elektrolyty používat i galvanizovnách, které neměly neutralizační stanice vybavené pro likvidaci kyanidových sloučenin.
V první fázi se jednalo o alkalické zinkovací lázně. Následně v dalších ročnících Aktivu se však začal probírat problém se zbytkovými koncentracemi těžkých kovů v odpadních vodách. To bylo způsobováno složením komplexotvorných složek v leskutvorných přísadách, které obsahovaly vysoké koncentrace "tvrdých" komplexantů, především EDTA. Další nepříjemnou vlastností bylo vylučování zinku na vnější straně bubnů. Takto vyloučený zinek měl houbovitou strukturu a v několika případech došlo k samovolnému "zahoření" vlivem jeho reakce s hydroxidy, které byly nosnou součástí těchto lázní.

Zanedlouho se pomalu začaly prosazovat slabě kyselé zinkovací elektrolyty a opět vznikal problém s likvidací odpadních vod z důvodu obsahu amonných solí, které byly postupně nahrazovány lázněmi bez amonných iontů, které opět s těžkými kovy vytvářely těžko odbouratelné amokomplexy.

Postupně byly zařazovány prezentace nových typů leskutvorných přísad pro niklovací a kyselé měděcí lázně jak tuzemské, tak i od zahraničních výrobců. Byla umožněna již prezentace i pracovníkům zahraničních firem (tím jsou míněny hlavně firmy z tak zvané "kapitalistické" ciziny). Tato část programu byla většinou hlavní náplní kolegů ze SVÚOM a Pragochemy.

Nejen tyto skutečnosti, ale i tlak na ekologické chování galvanických provozů a důraz na omezení spotřeby oplachové vody bylo každoroční nutností získat přednášející z této oblasti.
Hlavní osobou byl Ing. Bahenský (SVÚOM) a jeho vzorečky, kde se to hemží vzorci se symboly C_0 , C_1 , C_2 jsou na pořadu i současných Aktivů. A není náhodou, že přednášející jsou často jeho žáky.

Podstatnou částí přednášejících byli pracovníci z ledečského Kovofiniše, kteří prezentovali své výrobky a jejich inovační změny. Za tu dobu se např. od zvonů typu ZAP, přes bubnové typy NT došlo v technologickém vybavení dílen doopravdy daleko. Nemluvě o vybavení elektronickými čidly, která jsou schopna řídit mnoho funkcí zařízení. Totéž platí i o zdrojích proudu pro galvanizovny (firma Dehor). Když jsme v učilišti dostali do dílny první selenový usměrňovač, všichni se k nám jezdili dívat, jak toto zařízení vlastně funguje.
Na počátku 80.let bylo velkou módou zavádění tzv. hmotově uzavřených okruhů. Při přednáškách vypadalo vše jako ohromná úspora vstupních chemikálií a vody. Ovšem po provozních zkušenostech, kdy se v procesních vanách začaly hromadit balastní látky, se tato myšlenka příliš neujala.

Politické změny v 90. letech měly vliv i na Aktiv galvanizérů. Některé státní firmy zanikaly, další soukromé vznikaly. To se projevilo i ve slabší účasti na aktivech v letech 1990 a 91.
Avšak v dalším roce se již zájem o tuto odbornou akci opět projevil ve zvýšené účasti nejen českých a slovenských firem, ale začali se objevovat i zahraniční přednášející.

Na přípravě aktivu se začal podílet přípravný výbor, který byl složený nejen ze zástupců původních pořadatelů, ale i z pracovníků nově vznikajících soukromých firem (Aquacomp Hard a Ekol, Ledeč n. Sáz., MAG Jablonec, Galvanotechna Jablonec). Programová náplň aktivů se tak rozšířila o prezentaci těchto nově vznikajících firem a zvolna se stávalo skutečností, že se pomalu začaly z programu vytrácet všeobecné přednášky.

4. března 1994 byla založena a registrována Česká společnost pro povrchové úpravy (dále je ČSPÚ), která převzala odbornou garanci programové náplně aktivu galvanizérů.
Organizačním garantem a realizátorem byl ovšem stále Dům kultury, a to až do roku 2009. Od roku 2010 je odborným i organizačním garantem aktivu Česká společnost pro povrchové úpravy a místem konání se stal hotel Gustav Mahler.

Vyjmenovat všechny osobnosti a hlavní postavy nelze, a určitě bych mohl na mnohé zapomenout. Ovšem o některých se nelze nezmínit. Velkými postavami byl např. Ing. Vladimír Krejčík (KF Ledeč), František Porazil (Barvy a laky Uhříněves). Pochopitelně každý pamětník by navrhl ještě další a další jména. Nesmíme zapomínat i na pracovníky DKO Jihlava, kteří zajišťovali organizaci a služby všem účastníkům. Z mnoha jmen tak mohu např. jmenovat Josefa Rezka a Evu Purmanovou. Bohužel, s některými se již nemůžeme setkat.

Několik kolegů a pamětníků mnoha Aktivů obdrželo pozvání na jubilejní 50. ročník a jsou zde přítomni jako hosté. Jsou mezi nimi i tací, kteří, byli na 1. aktivu galvanizérů a absolvovali většinu dalších např. Zdeněk Blažek.

Stará přátelství z těchto setkání přetrvávají, a tak jsme se s několika přáteli v roce 2009 dohodli, že se sejdeme v malém ale příjemném hotelu nedaleko Ledče nad Sázavou a navštívíme Kovofiniš. To jsme po společné úmluvě označili za nultý ročník "Setkávání galvanických babek a dědků". Z původních 8 účastníků se s přibývajícími ročníky naše "společnost" stále rozrůstá, a tak v loňském roce 2016 nás již bylo 30. Při této příležitosti rád bych za všechny poděkoval vedení ČSPÚ za zastřešení těchto našich aktivit a hlavně i za finanční pomoc při zajišťování noclehů a exkurzí do provozů PÚ v blízkém okolí našich střetnutí.